

Ж.С. Раимбеков, Б.Ұ. Сыздықбаева

Логистика негіздері

Оқулық

Алматы, 2019

ӘОЖ 005

КБЖ 65.40 (2Каз)

Р 17

*Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті оқулықты оқу үдерісінде
пайдалануға ұсынады*

Пікір жазғандар:

Шаекина Ж.М., э.ғ.д., Е.А.Букетов атындағы ҚМУ «Маркетинг» кафедрасының профессоры;

Егембердиева С.М., э.ғ.д., Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Экономика» кафедрасының профессоры;

Каменова М.Ж., э.ғ.д., профессор, ҚазЭҚХСУ «Маркетинг» кафедрасының меңгерушісі.

Раимбеков Ж.С., Сыздықбаева Б.Ұ.

Логистика негіздері: оқулық. / Ж.С. Раимбеков, Б.Ұ. Сыздықбаева
– Алматы: ТОО «Лантар Трейд», 2019. – 324 бет.

ISBN 978-601-301-504-0

Оқулықтың бірінші бөлімінде логистиканың мәні, даму кезеңдері, тұжырымдамалары мен функциялары және оның экономика саласында алатын орыны қарастырылған. Логистикалық жүйе және оның құрушы элементтері берілген.

Екінші бөлімде кәсіпорында логистиканың функционалдық қолдану сфералары: жабдықтау, өндірістік, таратылым логистикаларының қызмет ету механизмдері және жүктерді қоймалау, қоймалық өңдеу жүйесі мен тасымалдау жүйелері, босалқы қорларды басқару жүйелері қарастырлығын.

Үшінші бөлімде логистиканың инфрақұрылымдық қамтамасыз ету және дамыту тетіктері қарастырылған. Логистиканы аймақ экономикасында қалыптастырудың шетелдік және отандық тәжірибесі берілген.

Оқулықта қорытынды сұрақтар мен тапсырмалар, өзіндік жұмыс тапсырмалары және әр бөлімнің соңында тақырыптарға байланысты кейстер берілген.

Оқулық жоғарғы оқу орындарының экономикалық мамандықтары білімгерлеріне арналған.

ISBN 978-601-301-504-0

© Раимбеков Ж.С.,
Сыздықбаева Б.Ұ., 2019
© ТОО «Лантар Трейд», 2019

Мазмұны

Қысқартулар мен белгілеулер.....	3
Кіріспе.....	5

I БӨЛІМ. ЛОГИСТИКАНЫҢ ӘДІСНАМАЛЫҚ ЖӘНЕ КОНЦЕПТУАЛДЫҚ НЕГІЗІ

1-тарау. ЛОГИСТИКАҒА КІРІСПЕ	8
1.1. Логистика түсінігі мен мәні.....	8
1.2. Бизнестегі логистиканың даму кезеңдері.....	11
1.3. Экономикадағы материалдық ағындарды басқаруға қатысты логистикалық тәсілдің ерекшелігі.....	13
1.4. Логистиканың экономикалық тиімділікке және кәсіпкерлік сферасындағы бәсекеге қабілеттілікке әсері.....	17
1.5. Логистиканы қолданудың экономикалық тиімділігі	21
1.6. Логистиканың әдіснамасы және ғылыми базасы.....	23
1.7. Қазақстанда логистиканың даму жағдайы, мәселелері мен болашағы.....	28
<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	32
2-тарау. ЛОГИСТИКА ФУНКЦИЯЛАРЫ, ТҰЖЫРЫМДАМАЛАРЫ ЖӘНЕ ҚАҒИДАЛАРЫ	33
2.1. Логистика функциялары	33
2.2. Логистиканың дербес білім және ғылым саласы ретінде алатын орыны.....	36
2.3. Логистиканың тұжырымдамалық ережелері	38
2.4. Логистика қағидалары.....	43
2.5. Логистиканың маркетингпен және өндірісті жоспарлаумен функционалдық байланысы.....	44
<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	45
3-тарау. ЛОГИСТИКАЛЫҚ ЖҮЙЕЛЕРДЕГІ АҒЫНДАР ҚОЗҒАЛЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ АЛҒЫ ШАРТТАРЫ	46
3.1. Логистикалық жүйе және оны құру негіздері.....	46
3.2. Логистикалық жүйелердің түрлері	51
3.3. Кәсіпорынның логистикалық жүйесіндегі материалдық ағындар	54
3.4. Логистикалық операциялар мен үдерістер және олардың түрлері.....	57
3.5. Логистикалық жүйедегі ақпараттық ағындар.....	61
3.6. Логистикалық жүйедегі қаржылық ағындар.....	63

<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	65
4-тарау. ЛОГИСТИКАДАҒЫ ШЫҒЫНДАРДЫ ЕСЕПКЕ АЛУ	66
4.1. Логистикалық шығындардың түсінігі мен мәні және жіктелуі.....	66
4.2. Логистикадағы шығындарды есептеу мәселелері.....	67
4.3. Логистика жүйесіндегі шығындар есебіне қойылытан талаптар.....	70
4.4. Логистикалық шығындарды есепке алудың ерекшеліктері.....	72
4.5. Босалқы қорларды құру, камтамасыз ету және басқару жүйесіндегі шығындары.....	76
4.6. Көліктік-дайындау шығындары.....	78
<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	79
<i>Кейстер</i>	80
II БӨЛІМ. ЛОГИСТИКАНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ СФЕРАЛАРЫ	
5-тарау. САТЫП АЛУ ЛОГИСТИКАСЫ	82
5.1. Сатып алу логистикасының мақсаты мен функциялары.....	82
5.2. Материалдарды сатып алу үдерісі мен оның негізгі кезеңдері.....	87
5.3. Сатып алу әдісін анықтау.....	90
5.4. Өндірісті материалдармен камтамасыз ету.....	91
5.5. Жеткізілімді есептеу әдістері.....	92
5.6. Жеткізушіні таңдау және тапсырысты құжаттық рәсімдеудің құқықтық негіздері.....	96
5.7. Сатып алу логистикасының жағдайы мен тиімділік көрсеткіштері..	101
<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	102
6-тарау. ӨНДІРІСТІК ЛОГИСТИКА	103
6.1. Өндірістік логистиканың міндеттері мен функциялары.....	103
6.2. Өндірістегі материалдық ағындарды басқару жүйелері.....	106
6.3. Өндірістік кәсіпорындағы материалдық ағындар қозғалысын ұйымдастыру.....	113
6.4. Материалдық ресурстар қажеттілігін анықтау.....	117
6.5. Кәсіпорынның материалдық ағындарын басқарудағы логистикалық тәсілдерді қолданудың тиімділігі.....	122
<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	123
7-тарау. ТАРАТУ ЛОГИСТИКАСЫ	124
7.1. Тарату логистикасының түсінігі және қолданылу аясы.....	124
7.2. Тауарларды тарату арналары.....	125
7.3. Тауарды тұтынушыға жеткізу нысандары.....	130
7.4. Өнімдерді тарату арналарын таңдау және олардың нәтижелілігі.....	131

<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	136
8-тарау. ҚОЙМАЛАУ ЖҮЙЕСІ ЖӘНЕ ЛОГИСТИКАДА ӨНІМДІ ҚОЙМАЛЫҚ ӨНДЕУ	136
8.1. Қоймалау логистикасының негізі: түсінігі, функциялары және қоймалар түрлері.....	136
8.2. Қоймалық шаруашылық қызметіндегі логистикалық шешімдер.....	142
8.3. Қоймалық операциялардың қысқаша сипаттамасы.....	148
8.4. Қазақстанда қоймалық логистиканың дамуы	160
<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	168
9-тарау. ЛОГИСТИКАЛЫҚ ЖҮЙЕЛЕРДЕГІ ТАСЫМАЛДАУ	168
9.1. Көліктік логистиканың мәні мен міндеттері.....	168
9.2. Көлік түрлерінің салыстырмалы сипаттамалары.....	174
9.3. Көлік түрін және тасымалдаушыны таңдау.....	178
9.4. Тасымалдауды ұйымдастыру мен жоспарлау.....	182
9.5. Замануи тасымалдау технологиялары.....	188
9.6. Көліктік тарифтер және олардың экономикалық мәні.....	190
<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	195
10-тарау. ЛОГИСТИКАДАҒЫ БОСАЛҚЫ ҚОРЛАР	196
10.1. Материалдық босалқы қорлардың маңызы және оларға деген қажеттілік.....	196
10.2. Босалқы қор түрлері.....	199
10.3. Босалқы қорларды басқарудың шетелдік тәжірибесі.....	200
10.4. Өнім өндіруге қажетті материалдық қорларды анықтау.....	204
10.5. Босалқы қорларды реттеу жүйесі.....	208
10.6. Босалқы қорларды басқару стратегиясы.....	214
10.8. Материалдық босалқы қорлардың жағдайын қадағалау.....	215
<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	217
11-тарау. ЛОГИСТИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ САПАСЫ	218
11.1. Логистикалық сервистің түсінігі мен жүйесі.....	218
11.2. Логистикалық сервис деңгейі.....	220
11.3. Логистикалық қызмет көрсету сапасының өлшемдері.....	224
<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	225
<i>Кейстер</i>	226
ІІІ БӨЛІМ.ЛОГИСТИКАНЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ЖӘНЕ ДАМУ	
12-тарау. ЛОГИСТИКАЛЫҚ ҮДЕРІСТЕРДІ АҚПАРАТТЫҚ	230

ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ	
12.1. Логистикадағы ақпараттың ролі және міндеттері.....	230
12.2. Ақпараттық логистикалық жүйелер	232
12.3. Логистикадағы ақпараттық технологиялар.....	234
<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	240
13-тарау. ЛОГИСТИКАЛЫҚ ҮДЕРІСТЕРДІҢ ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫ	241
13.1. Логистикалық үдерістердің инфрақұрылымы туралы түсініктер.....	241
13.2. Тауарлық нарықтағы инфрақұрылымдарды дамыту.....	244
13.3. Көлік-логистика инфрақұрылымы.....	246
13.4. Қоймалық және манипуляциялық инфрақұрылымы.....	251
13.5. Орау мен таралар логистикалық инфрақұрылымның компоненті ретінде.....	254
13.6. Ақпараттық инфрақұрылым.....	260
13.7. Логистикалық орталықтар.....	265
<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	275
14-тарау. ҒАЛАМДЫҚ ЖӘНЕ АЙМАҚТЫҚ МАКРОЛОГИСТИКАЛЫҚ ЖҮЙЕЛЕРДІҢ ДАМУЫ	275
14.1. Әлемдік шаруашылықтың жаһандануы халықаралық логистиканың туындау факторы ретінде.....	275
14.2. Халықаралық логистикалық стратегияларды жүзеге асыру.....	282
14.3. Халықаралық логистика провайдерлері және көліктік-экспедиторлық операциялардың негізгі мазмұны.....	285
14.4. Халықаралық логистика жүйесіндегі кедендік логистика.....	289
14.5. Халықаралық саудадағы жеткізілім шарттары.....	291
14.6. Қазақстандағы аймақтық макрологистиканың аспектілері.....	294
<i>Қорытынды сұрақтар және тапсырмалар</i>	301
<i>Кейстер</i>	301
Қосымшалар	305
Глоссарий	312
Әдебиеттер	318